

ALIJA-EF. KAPIDŽIĆ (1887–1971)

Život i djelo jednog banjalučkog imama

Admir BLITOVIĆ

Medresa "Reis Ibrahim-ef. Maglajlić" u Banjoj Luci
admirblitovic@hotmail.com

SAŽETAK: Rad tematizira školovanje, kretanje u imamskoj službi, društveni i humanitarni rad Alija-ef. Kapidžića. Na osnovu arhivskih dokumenata i intervju sa Sabihom Kapidžić, Alijinom kćerkom, autor predstavlja radni angažman Alija-ef, njegov doprinos u afirmiranju obrazovanja Bošnjaka, kao i učešće u potpisivanju banjalučke rezolucije.

Ključne riječi: Darul muallimin, vojni imam, afirmacija obrazovanja Bošnjaka, banjalučka rezolucija

Uvod

Alija-ef. Kapidžić je živio krajem XIX pa sve do druge polovine XX stoljeća. To je jako težak period za Bošnjake, s obzirom na to da je ovo vrijeme u kojem su Bošnjaci birali da li da prihvate austrougarsku vlast ili da se odsele u Tursku. Također su se borili za vakufsko-mearifsku autonomiju, bili su izloženi mnogobrojnim zločinima i progonima u dva svjetska rata, te su naposljetku živjeli u državi i društvu koje je po svojoj prirodi ateističko. U takvim društvenim okolnostima i zbivanjima, djelovao je i radio Alija-ef. Kapidžić.

Rođenje i školovanje

Alija-ef. Kapidžić rođen je 6. aprila 1887. godine u Bilećoj, od oca Adema i majke Fatime. U rodnom mjestu stekao je osnovno vjersko obrazovanje i kao dječak pokazao se veoma

inteligentnim, radoznalim i željnim usvajanja i sticanja znanja. To su primijetili i njegovi roditelji koji ga, nakon razgovora s njegovim muallimom, šalju u Sarajevo. Uvidom u dosje Alija-ef., može se vidjeti da je 3. juna 1911. godine završio "Merhemića medresu", te da je 1. jula 1911. godine dobio diplomu, redni broj 42, o završenom obrazovanju na "Darul muallimin". "Darul muallimin" je bila škola u kojoj su se obrazovali đaci koji su nakon završenog školovanja trebali podučavati djecu, kao muallimi u mektebima i kao muderisi u nižim medresama. Po završetku školovanja u Sarajevu, vraća se u rodni grad gdje počinje raditi kao imam i muallim, a potom i kao vojni imam. (Zahirović, 1971)

Kretanje u službi

U dosjeu se navodi da je prvo zaposlenje dobio 16. oktobra 1911.

godine, imenovanjem za imama gradske džamije u Bilećoj, da bi potom 25. decembra 1912. godine bio postavljen i za vjeroučitelja u mektebu. Ove dvije dužnosti obavljao je do Prvog svjetskog rata, kada je 14. aprila 1915. godine imenovan na mjesto vojnog ili tabor imama u Bilećoj. Njegov autoritet i humanost će posebno doći do izražaja u burnim i nemirnim ratnim vremenima. Ostalo je zabilježeno da je kroz mnogobrojne humanitarne aktivnosti vodio računa o svim ljudima bez obzira na njihovu vjersku ili etničku pripadnost, a često je znao stati i u odbranu časti i života komšija pravoslavaca. Na mjestu vojnog imama dočekat će kraj Prvog svjetskog rata, te će dobiti službu u jugoslavenskoj vojsci. Naredbom ministra vojske i mornarice F. A. br. 33338 od 20. oktobra 1920. godine, imenovan je na mjesto vojnog imama sa zvanjem

činovnika građanskog reda, III klasa, za prvu armijsku oblast u Novom Sadu. Na toj dužnosti proveo je dvije godine, da bi 4. maja 1922. godine dobio premještaj u Banju Luku i zvanje nižeg vojnog imama, I klasa. U Banjoj Luci zadržao se punih petnaest godina na poziciji vojnog imama, te je pored svog uobičajnog posla imao priliku upoznati se i s ljudima, kulturnom i historijskom baštinom grada na Vrbasu. Potom 21. oktobra 1937. godine biva imenovan za vojnog imama u Zagrebu, gdje se zadržava do 10. maja 1940. godine. Nakon nepune tri godine provedene u Zagrebu, vraća se ponovo u Banju Luku gdje je i penzionisan 18. aprila 1941. godine kao viši vojni imam V položajne skupine.

Premda penzionisan, Alija-ef. je i dalje bio uključen u mnogobrojne vjerske i kulturno-društvene aktivnosti. Bio je aktivista Gajreta, Merhameta i El-Hidaje, te je bio veliki prijatelj s Mehmed-ef. Handžićem, s kojim je održavao kontakte kroz mnogobrojna pisma. Kao povjerenik El-Hidaje u Banjoj Luci piše izvještaj glavnom odboru ovog društva u Sarajevu, 18. januara 1943. godine, u kojem između ostalog govori o članarini, pristupu novih članova, te traži diplomu za dobrotvora Imamović Idriza.

Po završetku Drugog svjetskog rata, Alija-ef. je većinu vremena nastojao provoditi u krugu svoje porodice, u društvu s unučadi. Redovno je odlazio na dnevne namaze u Stupničku džamiju, te se družio s knjigama u radnoj sobi koja je bila bogata rukopisima na arapskom i turskom jeziku, kao i savremenom evropskom literaturom. Prilikom intervjua kojeg sam sa Sabihom obavio u Banjoj Luci dana 13.10.2021. godine, ona je rekla: "Kada je otac zašao u godine, volio je provoditi vrijeme sa svojom djecom i igrati se s unučadi. Uvijek je vodio računa kako se ponaša pred nama, upućivao bi nam često savjete i govorio je da izbjegavamo ružne riječi kako ne bismo nekoga uvrijedili. Volio je da su avlija i bašča uvijek sređene, da se održavaju, te je volio šetati pored Vrbase. Kada bi ušao u

kuću, volio nas je vidjeti da držimo knjige u rukama, a ja i moja sestra Nasiha nismo imali problem s tim, jer smo voljele čitati književnost, posebno ruske klasike."

Afirmacija važnosti obrazovanja Bošnjaka

U toku službovanja upoznaje Džemilu, kćerku Mujage Zvizdića iz Gacka, s kojom stupa u brak i dobiva desetero djece. Od njih desetero, danas je živo dvoje, i to Emina Cvijetić i Sabiha Beba Kapidžić, rođena 1933. godine, kao najmlađe njegovo dijete. Opisujući svog oca, Sabiha je kazala: "Kao školovan i čestit momak, moj otac je oženio moju majku Džemilu, koja je poticala iz ugledne porodice Zvizdić iz Gacka. U sretnom braku dobili su ukupno desetero djece i to: Šefika, Enesa, Abdulaha, Azizu, Fatimu, Rabiju, Salihu, Eminu, Nasihu i mene. Od nas desetero, najpoznatija je Nasiha Kapidžić-Hadžić, pjesnikinja i književnica."

Kao imam i muallim bio je predan svome pozivu. Bio je pobornik progresivnih ideja, pa je tako podučavao djecu latinici, a kroz vazove i hutbe podsticao je na školovanje djece. Posebno se zalagao na projektu školovanja ženske djece. Kao napredan imam istakao se slanjem svoje ženske djece u škole i nastojao je primjerom podstaći i druge na to. (Tucaković, Velić, Kovač, 2012) Alija-ef. je bio savremenik dr. Safvet-beg Bašagića koji je nastojao ukazati na štetnost, pogubnost odbijanja slanja djece u škole. U jednoj od svojih pjesama Bašagić upućuje poziv roditeljima i kaže: "Dižite škole, djeca vas mole. Djeca bez škola, siročad gola."

Alijina kćerka Sabiha, s kojom sam imao čast razgovarati, dalje je kazivala: "Otac je jako volio čitati i družiti se s knjigama, pa bi nam često kući iz grada, ili ako bi sa putovanja dolazio, donosio dječiju literaturu, a mi djeca bismo se oko njega okupili i tražili da nam pokaže šta nam je donio. Na taj način nastojao je usaditi u nas ljubav prema knjigama, sticanju znanja i nauci. Danas nakon toliko

vremena, odgovorno mogu reći da je u tome i uspio, jer smo svi uspjeli završiti fakultete, a najviše imamo doktora u porodici zato što je majka smatrala da je medicinski fakultet najbolji, i da biti doktor predstavlja najviše zvanje, zanimanje i priznanje. Premda je majka imala veliki miraz, a i otac je također imao veliko nasljedstvo u Bilećoj, on nas je školovao isključivo od svoje plate." Na osnovu izvještaja o uspjehu u vladanju i nauci u ženskoj medresi u Sarajevu krajem školske 1938/39, možemo vidjeti da su njegove dvije kćerke Saliha i Rabiha završile Gazi Husrev-begovu medresu (Glasnik, 1939), da bi potom završile Višu pedagošku školu i radile kao učiteljice. Šefik je uspješno završio Medicinski fakultet u Beogradu, Enes je završio Višu metaluršku školu, Emina je završila Medicinski fakultet u Sarajevu, Nasiha je studirala jugoslovensku književnost na fakultetu u Beogradu i postala poznata književnica i pjesnikinja, Sabiha je završila Višu pedagošku školu za likovnog pedagoga, dok su Abdulah, Fatima i Aziza završili srednju školu.

Banjalučka rezolucija

Drugi svjetski rat dočekao je u gradu na Vrbasu, kada je ponovo do izražaja došao njegov autoritet, hrabrost, kao i principi kur'anske maksime koja poziva i podučava vjernike da "ko spasi jedan ljudski život, kao da je spasio cijeli svijet, a ko ubije jednog čovjeka bespravno, kao da je poubijao cijeli svijet." Kao sudionik Prvog svjetskog rata, svjedočio je kako zlo i štetu rat nanosi ljudima. Vođen iskustvenom spoznajom nastojao je, u okviru svojih mogućnosti, spriječiti da se takva zla drugima dogode. Jedan od velikih poteza načinjenih u tom smjeru je njegovo stavljanje potpisa na čuvenu "Banjalučku rezoluciju" 12. novembra 1941. godine ispred Ferhat-pašine džamije. Rezolucija je predstavljala njegov glas i otpor, zajedno s glasovima drugih najuglednijih banjalučkih Bošnjaka, intelektualaca, uleme, esnafskih predstavnika protiv ubijanja, progona, necivilizacijskog i

nehumanog postupanja s komšijama Srbima, Jevrejima i Romima. Njegova kćerka Sabiha o tome je kazala: "Moj otac je bio pravi humanista i mnogo se bavio humanitarnim radom tokom Drugog svjetskog rata. Naša kuća je tada, kao i danas, bila na dva sprata. Dobro se sjećam da smo mi živjeli na drugom spratu, dok je prizemlje uvijek bilo puno muhadžira, iz raznih krajeva Bosne, a najviše iz Bileće i Gacka."

Banjačučka rezolucija je najjasnija i najpreciznija u osudi zločina u odnosu na ostale rezolucije koje su Bošnjaci potpisali. U ovom dokumentu se između ostalog kaže da su sigurnost života i imetka, sloboda vjere i savjeti prestali da važe za veliki dio naroda ovih krajeva. Potom se rezolucijom osuđuje ubijanje svećenika i drugih prvaka bez suda i presude, strijeljanje i mrcvarenje u gomilama, često nevinih ljudi, žena i djece, gonjenje u masama od kuće i iz postelje čitavih porodica s rokom od jednog do dva sata za spremanje, prisvajanje i pljačkanje imovine, rušenje bogomolja, siljenje na prelazak u katoličanstvo itd. (Glasnik, 1950)

Primjer pobožnog i čestitog čovjeka

Pored toga što je bio veliki humanista i autoritet u društvu, banjačučani ga pamte kao jako pobožnog i bogobožnog čovjeka. Poznato je da postio po tri mjeseca godišnje, namaz nika-ko nije propuštao, Kur'an je mnogo učio, a volio je slušati i učenje drugih, te tako ponavljati naučena poglavlja iz Kur'ana. Jako je volio učiti *mevlud*, te je ostalo zabilježeno da je u svojoj mahalskoj džamiji izrecitovao napamet cijeli *mevlud* od Bašagića. Od svog imetka je često izdvajao kako bi pomagao druge, pa je tako 1970. godine uvakufio 5.000 dinara za potrebe Gazi Husrev-begove medrese i 500 dinara za Teološki fakultet u Sarajevu.

Svoj dunjačučki život završio je 14. marta 1971. godine, u osamdeset i četvrtoj godini, u Banjoj Luci. Dženaza-namazu prisustvovao je veliki broj prijatelja i poznanika iz Bileće, Mostara, Sarajeva, Tuzle, Bijeljine i drugih bosanskohercegovačkih gradova. Dženazi su prisustvovali i reisul-ulema Sulejman-ef. Kemura, koji je predvodio dženazu, Naim-ef.

Hadžiabdić, predsjednik Starješinstva, kao i Husejin-ef. Mujić, tuzlanski muftija. Sve to nam govori koliko je bio cijenjen i priznat u društvu kao i Islamskoj zajednici. Ukopan je u mezarju džamije Stupnica, Medžlis Banja Luka. Potomci Alija-ef. Kapidžića, zbog poznatih razloga i nemilih događaja, danas, ne svojom voljom, žive na tri kontinenta u petnaest država.

Zaključak

Alija-ef. Kapidžić, krećući se u svom životnom hodu od Bileće, preko Novog Sada, Zagreba pa sve do Banje Luke, kao imam i vojni imam, suočio se s mnogobrojnim životnim izazovima i problemima. U tim situacijama dolazila je do izražaja njegova učenost, predanost u vjeri, autoritet i humanost. Bio je pobornik obrazovanja Bošnjaka, te je slanjem svoje djece u školu nastojao podstaknuti i druge da to rade. Njegov potpis na čuvenoj banjačučkog rezoluciji svrstao ga je u red velikih boraca za očuvanje ljudskih života i multikulturalnog društva po kojem je Banja Luka ostala do danas poznata.

Literatura

Zahirović, Mehmed, "Merhum h. Alija-ef. Kapidžić", *Glasnik*, Vrhovno islamsko starješinstvo u SFRJ, Sarajevo, XXXIV/1971, br. 5-6, str. 333. "Izvyještaj o uspjehu u vladanju i nauci u Ženskoj medresi u Sarajevu krajem školske god. 1938/39", *Glasnik*, Islamska

vjerska zajednica Kraljevine Jugoslavije, Sarajevo, VII/1939, br. 8, str. 333. Lični dosje imama Alija-ef. Kapidžića. Mehmedović, Ahmed (2018). *Leksikon bošnjačke uleme*. Sarajevo: Gazi Husrev-begova biblioteka, str. 288. "Stav banjačučkih muslimana u 1941.",

Glasnik, Vrhovno islamsko starješinstvo u FNRJ, Sarajevo, I/1950., br. 1-3., str. 335-338. Tucaković, Ekrem, Velić, Abdulfagar, Kovač, Mirnes (2012). *100 bošnjačkih imama iz perioda 1912-2012.*, Sarajevo: El-Kalem, str. 97-98.

الموجز

الشيخ علي كابيچيتش (1887-1971)

أدمير بليتوفيتش

يتناول المقال طلب الشيخ علي كابيچيتش للعلم، ومسيرته في وظيفة إمام المسجد، ونشاطه الاجتماعي والخيري. وبناء على الوثائق الأرشيفية والحوار الذي أجراه الكاتب مع صبيحة كابيچيتش، ابنة الشيخ علي، يقدم لنا الكاتب عرضاً لأعمال الشيخ وإسهاماته في تعزيز تعليم البشائفة، ومشاركته في التوقيع على قرار بانياالوكا.

الكلمات الرئيسية: دار المعلمين، الإمام العسكري، تعزيز تعليم البشائفة، قرار بانياالوكا.

Summary

ALIJA-EF. KAPIDŽIĆ (1887-1971)
LIFE AND WORK OF ONE BANJA LUKA IMAM

Admir Blitović

This paper deals with the education, movement in the imam service, social and humanitarian work of Alija-ef. Kapidžić. Based on archival documents and interviews with Sabiha Kapidžić, Alija's daughter, the author presents Alija-ef's work engagement, his contribution to the affirmation of Bosniak education, as well as participation in the signing of the Banja Luka resolution.

Key words: Alija-ef. Kapidžić, Darul muallimin, military imam, Banja Luka resolution